

Co skutečně znamená zmírnění napětí v Saúdské Arábii a Íránu

N | nationalinterest.org/blog/lebanon-watch/what-saudi-arabia-and-iran-s-détente-really-means-206295

10. března 2023

Oznámení, že Saúdská Arábie a Írán po sedmi letech napětí obnovily diplomatické styky, by mohlo vést k významným změnám na Blízkém východě. Nejenže obnovuje jednu z nejnásilnějších rivalit v regionu, ale také je příkladem toho, jak se Čína stala vlivným hráčem v regionálních záležitostech. Společné prohlášení vydané z Pekingu 10. března zavazovalo obě země k vzájemnému respektování suverenity a nevměšování se do vnitřních záležitostí druhé strany, k opětovnému otevření svých ambasád v Teheránu a Rijádu do dvou měsíců, k oživení dvoustranného bezpečnostního paktu a k obnovit obchod, investice a kulturní výměny.

Toto rodící se sblížení, ke kterému dochází v době zvýšených obav z otevřeného konfliktu mezi Izraelem a brzy jaderným Íránem, a po letech militantní konkurence mezi Teheránem a Rijádem napříč regionem, je nepochybně pozitivní. Reakce ve Spojených státech a Izraeli však naznačují, že výsledek – a jeho vnímání – jsou komplikovanější. Bidenova administrativa přivítala uvolnění napětí a uvedla, že Rijád průběžně informoval Washington o průběhu rozhovorů. Skutečnost, že to byl Peking – pouhé tři měsíce poté, co saúdský korunní princ Mohammed bin Salmán bohatě přijal čínského prezidenta Si Ťin-pchinga v Rijádu, je v ostrém kontrastu s

mrazivým přijetím amerického prezidenta Joea Bidena. o šest měsíců dříve – to, co spojilo Saúdy a Íránce dohromady, evidentně chytlo Washington.

Přesto jsou obavy z amerického úpadku přehnané. Čína nemůže (a vlastně ani nemá zájem) nahradit Spojené státy na Blízkém východě. Spojené státy zůstávají nejvyšším poskytovatelem bezpečnosti v regionu, a to nejen z hlediska prodeje největšího množství zbraní do regionu, ale také z hlediska své pozemní vojenské přítomnosti. Ale zatímco Washington promarnil svůj čas a zdroje, aby svrhl vlády v Iráku, Libyi a Afghánistánu a sankcionoval Sýrii a Írán, aby zruinoval, Čína pokročila vpřed díky investicím do infrastruktury a vztahů. Blízký východ je dostatečně velký jak pro Čínu, tak pro Spojené státy, a spíše než panikařit z každé čínské akce by Washingtonu lépe posloužilo, kdyby se skutečně pokusil konkurovat Pekingu mimo vojenskou sféru.

Navíc navzdory rostoucímu významu Pekingu pro Blízký východ to není Čína, ale Spojené státy, o koho Saúdská Arábie a Spojené arabské emiráty žádají, aby je bránily. V tomto světle je obava Izraele, že saúdsko-íránské sblížení bude fungovat proti jeho zájmům, na místě. Není to zdaleka „smrtelná rána pro úsilí o vybudování regionální koalice proti Íránu“, jak tweetoval bývalý izraelský premiér Naftali Bennet., snížení regionálního napětí je pro Izrael dobré. To, že Saúdové (a Číňané) budou tlačit na Írán, aby podnikl kroky, které posílí regionální mír a stabilitu, může Izraeli jedině pomoci, protože íránská neústupnost povede k jeho mezinárodní izolaci. Navíc toto usmíření – bez ohledu na to, jak smysluplné nakonec bude – nepodvedlo Rijád, aby uvěřil, že za tím stojí jeho mnohaleté problémy s Íránem.

Před deseti lety zesnulý saúdský král Abdulláh naléhal na Spojené státy, aby „uřízly hlavu [íránskému] hadovi“, a to bylo předtím, než Írán vyvinul sofistikované schopnosti jaderných zbraní, které má dnes. A teprve v září 2019 íránské islámské revoluční gardy zosnovaly a následně provedly cílený útok dronem na saúdská ropná

zařízení, který snížil produkci ropy v království na polovinu. V roce 2022 balistické rakety a bezpilotní letouny vypuštěné Íránem podporovanými Húsíy v Jemenu přelily na saúdská a emirátská města se stále větší pravidelností.

Zrovna včera, den předtím, než se Saúdská Arábie a Írán rozhodly údajně zakopat válečnou sekeru, nabídl Rijád normalizaci svých vztahů s Izraelem výměnou za to, že Spojené státy zaručí saúdskou bezpečnost a napomohou saúdskému jadernému programu. Nelze se nezeptat, proč by americká armáda měla bránit Saúdskou Arábii výměnou za něco, co Saúdové již dělají a mají silný národní zájem na pokračování. Přesto je také evidentní, že „americká slabost“ není to, co tlačí Saúdy ke snížení napětí s Íránem. Saúdové žijí v nebezpečném regionu, který se občas stává nebezpečnějším vlastníma rukama, a budou nadále diverzifikovat své vztahy a hledat bezpečí, kde mohou.

Ve skutečnosti by ani americká bezpečnostní záruka nestáhla Saúdy rozhodně zpět do tábora USA, nevyřešila by všechny problémy, které sužují saúdsko-americké vztahy, ani neukončí snahy Rijádu dosáhnout nové bezpečnostní architektury s Íránem. Místo toho pouze kodifikuje odpovědnost Spojených států bránit Saúdskou Arábii, přiváže americké vojáky k vysoké toleranci korunního prince Mohameda k riziku a navíc zahrne Spojené státy tím, že je dále zapojí do porušování lidských práv královstvím doma i v zahraničí. Také by to ještě více naskládalo palubu proti Íránu tím, že by formálně hodilo váhu jedné ze dvou světových supervelmocí za předního islámského rivala Teheránu, čímž by se zvýšil impuls pro Íránce k vývoji jaderných zbraní.

Adam Lammon je bývalý výkonný redaktor The National Interest a analytik blízkovýchodních záležitostí se sídlem ve Washingtonu, DC. Názory vyjádřené v tomto článku jsou jeho vlastní.

Obrázek: Claudio Divizia/Shutterstock.

